

leerstuk blijft als een onmogelijke abstractie, een innerlijke antinomie niet slechts voor ons denken, maar ook voor ons gelooven liggen.

De wetsidee doordringt op die wijze de souvereiniteit in eigen kring, dat zij in iederen wetskring den voor de rede in logischen zin onbegrijpelijken samenhang met de andere wetskringen handhaaft. In *kosmologischen* zin door van iederen meer gecompliceerden wetskring de vorige kringen als *substraten* te erkennen, in *kentheoretischen* zin, door in de nieuwe souvereine modaliteit van zulk een wetskring de *analogieën* van de vorige wetskringen te handhaven, analogieën, die zich, *schoon in onderworpenheid aan de souvereine modaliteit*, op de bedoelde substraten opbouwen.

Omgekeerd leert ons de Calvinistische wetsidee, dat ook de meest eenvoudige wetskringen, binnen hun veld reeds de *anticipaties* bergen, die naar de meer gecompliceerde kringen heenwijzen en het correlaat van de analogieën vormen.

Zoo verklaart zich b.v. hoe de mathesis op de natuurwetenschap kan anticiperen en omgekeerd de natuurwetenschap reeds in haar grondmodaliteit (de energie) de mathematische analogieën bewaart, die de oneindigheidsrekening rechtvaardigen; zoo begrijpen wij, hoe b.v. de sociologie op den normatieven wetskring van het recht kan anticiperen en omgekeerd de rechtswetenschap in den rechtskring zelve op sociologische analogieën stuit, die zich op de sociologische substraten van het recht opbouwen.

Zoo handhaven de analogieën en anticipaties binnen iederen wetskring de *kosmische continuïteit* van het goddelijk wereldplan, maar evenzeer schept de souvereiniteit in eigen kring een *logische discontinuïteit*, die alleen ten koste der antinomie kan worden overbrugd.

En daarom is de hier voorgedragen leer der analogieën en anticipaties ook fundamenteel verschillend van de humanistische. In den humanistischen gedachtengang zijn de analogieën het middel, om ondanks een principiëel verschillenden Gegenstand, de methodische continuïteit van het wetenschappelijk denken in de verschillende vakwetenschappen te handhaven en de anticipaties beteekenen hier de immer vooruitstrevende tendenz der logische continuïteit, de scepter van het souvereine denken.

Deze humanistische opvatting beteekent dus de radicale breuke met de souvereiniteit in eigen kring⁸⁾, terwijl de analogieën en anticipaties der Calvinistische wetsidee die souvereiniteit in eigen kring ten volle handhaven⁹⁾.

Aan alle overwoekering van de andere souvereine wetskringen door den kring der wetenschap of door een personalistische cultuurphilosophie is reeds van te voren door het leerstuk der „sovereiniteit in eigen kring” de pas afgesneden. De wetenschap heeft een eigen hooge waarde, maar haar draagkracht reikt niet verder dan haar eigen souvereinen kring, waarin niet het menschelijk denken, maar de goddelijke wetgever van de ordinantiën voor dit denken, de ware sovereign is. Naast haar en